

Udhëzime për njohjen e kualifikimeve të refugjatëve, personave të zhvendosur dhe personave në një situatë të njëlojtë me refugjatët

Panorama e përgjithshme

Kriza globale e refugjatëve, me një numër marramendës, 108,4 milionë sipas UNHCR-së të individëve të zhvendosur kërkon vëmendje urgjente ndërkombëtare. Refugjatët përballen me vështirësi për pjesëmarrjen në shoqëritë pritëse për shkak të aksesit të kufizuar në arsim dhe shërbime sociale. Për të përballuar këtë sfidë, një zgjidhje gjithëpërfshirëse dhe e qëndrueshme kërkon përpjekje të koordinuara në nivel kombëtar dhe ndërkombëtar. Bashkëpunimi ndërmjet qeverive, organizatave dhe komuniteteve është thelbësor për krijimin e një mjedisi që nxit edukimin dhe aftësimin për refugjatët. Të njohësh rëndësinë që refugjatëve të arsimohen, veçanërisht në shfrytëzimin e kualifikimeve përtej kufijve, është çelësi për integrimin e tyre të suksesshëm në rrjellën e shoqëri. Një qasje e unifikuar botërore është jetike për ta kthyer krizën e refugjatëve në një mundësi për fuqizim, elasticitet dhe prosperitet të përbashkët.

Rëndësia e njohjes në Shqipëri

Njohja e kualifikimeve luan një rol thelbësor në lehtësimin e vijimit të pandërprerë të arsimit të refugjatëve dhe integrimin e tyre nëpërmjet mundësive të punësimit. Në nivel rajonal, vendet nënshkruese të Konventës së Njohjes së Lisbonës janë angazhuar të hartojnë procedura të forta për njohjen e kualifikimeve të refugjatëve, siç përshkruhet në Nenin VII.

Duke nënvizuar rëndësinë e këtij angazhimi, një draft politikash i tanishëm nga Raporti Global i Monitorimit të UNESCO-s për vitin 2019 thekson se përfitimet arsimore nuk mund të analizohet plotësisht nëse kualifikimet e fituara para migrimit nuk mund të njihen ndërkombëtarisht. Kjo çështje veçanërisht është për refugjatët, të cilët shpesh nisin rrugëtime të rrezikshme duke ikur nga vendet e tyre, duke u përballur me sfida të shumta, në dokumentimin e arritjeve të tyre arsimore.

Kjo paraqet një sfidë të pazakontë për institucionet arsimore, pasi refugjatët shpesh hasin vështirësi në përmbushjen e kërkesave standarde të dokumentacionit, duke i penguar ata që t'i nënshtrohen procedurave të zakonshme për vlerësimin e kualifikimeve. Në këtë kontekst, kur u referohemi refugjatëve, ne përfshijmë personat e zhvendosur dhe individët në situata të njëlojta me refugjatët. Një element i përbashkët i këtyre dy kategorive është dokumentimi joadekuat i kualifikimeve të tyre, duke e bërë të vështirë të vërtetohen arritjet e tyre arsimore me provat shkresore të nevojshme.

E domosdoshme është të krijohen mekanizma që sigurojnë se pamundësia e refugjatëve për të dokumentuar kualifikimet e tyre nuk e pengon gjithëpërfshirjen në arsim dhe punësim. Trajtimi i kësaj çështje përfshin zbatimin e sistemeve të njohjes, të përshtatura për të kategorizuar kualifikimet e dokumentuara në mënyrë joadekuate. Duke vepruar kështu, ne mund të lehtësojmë procedurat e integritit të refugjatëve në institucionet arsimore dhe në tregun e fuqisë punëtore, sipas rrethanave unike me të cilat refugjatët përballen dhe duke ofruar mundësi të barabarta për zhvillimin e kontributin e tyre të vazhdueshëm në shoqëri.

Situata që mbizotëron sektorin arsimor ka nënkuptime të gjera, duke përfshirë aktorë të shumtë me role kritike në njohjen e kualifikimeve të refugjatëve. Agjencitë kombëtare të njohjes gjenden gjithnjë e më

shumë përballë kualifikimeve të dokumentuara në mënyrë të paplotë, duke kërkuar një mënyrë për të ofruar trajtim të drejtë dhe jodiskriminues për të gjithë aplikantët. Dokumentimi i sfidave aktuale kërkon hartimin e procedurave efektive dhe bashkëkohore të njohjes.

Në sferën e institucioneve të arsimit të lartë, situata urgjente është e dukshme. Ekziston një nevojë urgjente me burime praktike, në identifikimin e studentëve potencialisht të pranueshëm, duke përfshirë ata me kualifikime të dokumentuara në mënyrë joadekuate. Institucioni i procedurave përkatëse për këtë grup specifik aplikantësh, u mundëson institucioneve të arsimit të lartë të sigurojnë kushte të barabarta për identifikimin e talenteve, bazuar në parimet e trajtimit të barabartë. Kjo, nga ana tjetër, u ofron të gjithë aplikantëve një mundësi praktike për tu zhvilluar me aftësitë e tyre dhe duke fituar mundësinë për studime të mëtejshme.

Ministritë shfaqen gjithashtu si një palë interesi kryesor në këtë proces të shumëanshëm. Rëndësia e tyre qëndron në ofrimin e institucioneve arsimore me burimet dhe mbështetjen e nevojshme duke kontribuar në mënyrë aktive në zhvillimin e zgjidhjeve të qëndrueshme shumëkombëtare për krizën e vazhdueshme të refugjatëve. Duke njohur përgjegjësinë kolektive, të ndarë, nga këto palë të interesuara, një përpjekje e përbashkët është thelbësore për të krijuar shtigje që jo vetëm prezantuar sfidat e menjëhershme, por gjithashtu kontribuojnë në unifikimin afatgjatë dhe suksesin e refugjatëve në panoramën arsimore. Kjo qasje bashkëpunuese citon rëndësinë e nxitjes së përfshirjes, mundësive të barabarta dhe një mjedisi mbështetës, për ata që kërkojnë progres arsimor mes vështirësive.

Udhëzimet dhe Burimet

Peizazi i tanishëm citon domosdoshmërinë kritike për udhëzime konkrete që kanë të bëjnë me njohjen e kualifikimeve të refugjatëve. Udhëzimet praktike janë të rëndësishme në pajisjen e institucioneve me hapa veprues për të shpërfaqur sfidat e prekshme dhe zbatimi i procedurave gjithëpërfshirëse në nivel institucional shërben si një katalizator për ndërtimin afatgjatë të kapaciteteve. Këto udhëzime, të përshtatura posaçërisht për njohjen e kualifikimeve të mbajtura nga refugjatët, personat e zhvendosur dhe ata në situata të njëjlojtë me refugjatët, u japin institucioneve arsimore një kornizë të përmbledhur parimesh dhe burimesh të përbashkëta.

Tetë parime themelore janë të përfshira në udhëzimet tona për njohjen e kualifikimeve të refugjatëve. Këto parime shërbejnë si një plan themelor, duke udhëhequr institucionet arsimore në zhvillimin e procedurave sistematike të njohjes. Gjithashtu, ne kemi identifikuar burime që mund të luajnë një rol kryesor në thjeshtëzimin e aplikimit të këtyre parimeve. Këto burime janë krijuar për të ofruar ndihmë praktike dhe mbështetje strategjike, duke fuqizuar institucionet për të analizuar peisazhin e ndërlikuar të njohjes së kualifikimeve brenda kontekstit unik të refugjatëve dhe personave të zhvendosur.

Në thelb, këto udhëzime dhe burime nuk janë thjesht masa urdhëruese, por përfaqësojnë një qasje tërësore për aplikimin e zgjidhjeve të qëndrueshme. Duke përfaqëuar këto parime dhe duke përdorur burimet e identifikuar, institucionet arsimore mund të konsolidojnë procedurat e tyre të njohjes, duke promovuar gjithëpërfshirjen, barazinë dhe frytshmërinë. Kjo përpjekje kolektive kontribuon jo vetëm në zgjidhjen e menjëhershme të problemeve, por edhe në rritjen e qëndrueshme të kapaciteteve institucionale, duke pohuar kështu një angazhim për avancimin arsimor dhe integrimin e personave të prekur nga

zhvendosja dhe strehimi. Në përputhje me rekomandimet e Këshillit të Evropës në projektin MERIC-Net në vitin 2020 dhe paketën e mjeteve të hartuara nga NOKUT në vitin 2017, tetë parime përfaqësojnë udhëzimet tona për njohjen e kualifikimeve të refugjatëve dhe 5 burime në ndihmë të përmbushjes së këtyre parimeve janë identifikuar nëpërmjet zhvillimit të procedurave sistematike të njohjes.

Udhëzimet

1. **Aksesueshmëria:** Në realizimin e procesit të njohjes, është thelbësore të sigurohet që asnjë aplikant të mos pengohet nga vlerësimi i kualifikimeve, qoftë për shkak të kufizimeve financiare, mungesës së informacionit mbi qasjen në vlerësime, çështjeve të aftësisë gjuhësore ose mungesës së procedurave specifike për aplikantët me kualifikimet e dokumentuara në mënyrë të pamjaftueshme.
2. **Sigurimi i informacionit:** Aplikantët duhet të marrin informacion të plotë për qasjen në shërbim, detaje rreth procesit, informacion mbi rezultatet, përditësime të statusit mbi vendimet dhe udhëzime në rrugëtimin e tyre.
3. **Trajtimi i barabartë:** Për të garantuar që aplikantët me dokumentacion të pamjaftueshëm ose pa dokumentacion të kenë një mundësi të mirëfilltë për vlerësimin e kualifikimit, pengesat si pengesat gjeografike, gjuhësore, financiare dhe sociale nuk duhet të pengojnë askënd që të vlerësojë kualifikimet e tyre.
4. **Trajtimi i duhur:** Individët që janë refugjatë, persona të zhvendosur ose në një situatë të njëjlojtë me refugjatët kanë të drejtën që kualifikimet e tyre të vlerësohen nga një autoritet kompetent njohjeje.
5. **Efektiviteti:** Aplikimet duhet të trajtohen me shpejtësi për të siguruar frytshmëri në procesin e njohjes.
6. **Transparenca:** Procedurat dhe kriteret për vlerësimin e kualifikimeve të dokumentuara në mënyrë joadekuate duhet të jenë të qarta, të qëndrueshme dhe të besueshme.
7. **Rëndësia:** Vlerësimi përfundimtar duhet të pranohet gjerësisht në tregun e punës, për studime të mëtejshme dhe forma të tjera njohjeje ose autorizimi brenda Komunitetit Evropian. Gjithashtu, metodologjia e vlerësimit duhet të jetë e përshtatshme për refugjatët e sapoardhur, duke përfshirë ata me aftësi gjuhësore të limituara në anglisht ose në gjuhët lokale.
8. **Lëvizshmëria:** Sigurimi që deklarata përfundimtare të jetë një dokument i standardizuar i pranuar nga të gjitha shtetet palë në Konventën e Njohjes së Lisbonës është thelbësore. Kjo shmang nevojën që autoritetet publike të dyfishojnë vlerësimet e kryera tashmë nga autoritetet përkatëse të shteteve të agjencive të tjera. Dokumenti duhet të lëshohet në një gjuhë të folur gjerësisht, së bashku me një dokument në gjuhën lokale.

Burimet

1. **Një tablo gjithëpërfshirëse** që katalogon dosjet e refugjatëve sipas vendit, e renditur sipas rendit kronologjik të mbërritjes, thjeshton vlerësimin me prioritet nga vlerësuesit.
2. **Bazat e të dhënave** për vendet individuale që përmbajnë informacion mbi sistemet arsimore dhe statusin e institucioneve arsimore.
3. **Informime rreth shteteve** të përshtatura posaçërisht për refugjatët, duke ofruar informacion konciz dhe përkatësisht thelbësor rreth vlerësimeve në vendet përkatëse të origjinës.
4. **Listat e kontakteve**, një proces që siguron dhënien e saktë të kualifikimeve, ku përfshihet konfirmimi nga autoriteti lëshues i tij. Në rast se verifikimi nuk mund të kryhet nga faktorë të tillë si arkiva e shkatërruar ose mungesa e të dhënave, dalin në përfundimin e një dokumenti të paverifikueshëm.
5. **Përdorimi i një liste kontrolli për vlerësuesit e kredencialeve**, duke ofruar një pasqyrë të strukturuar të pikave kyçe që duhen prezantuar gjatë procesit të vlerësimit të kualifikimit.
6. **Projektet EQPR/UQP**, ridrejtoni personat pa dokumentacion dhe informojini se si duhet të regjistrohen dhe të aplikojnë për pasaportat e kualifikimeve.

Vendosja e procedurave tona mbi këtë grup parimesh dhe burimesh mund të garantojë një zgjidhje që ofron trajtim profesional dhe plotëson nevojat institucionale për të gjithë palët e interesuara. Pavarësisht nga legjislacionet dhe praktikat e ndryshme të vlerësimit në vende të ndryshme, baza e procedurave tona në parime të përbashkëta siguron që rezultati i vlerësimit të sigurojë informacionin e nevojshëm dhe përkatës për marrjen e vendimeve përfundimtare të mirëmenduara. Kjo qasje ruan gjithashtu standarde të larta profesionalizmi, duke krijuar një zgjidhje të dobishme për të gjithë palët e interesuara. Kjo siguron identifikimin e hershëm të aftësive dhe kompetencave të refugjatëve. Për të arritur këtë objektiv të përbashkët, ne duhet të zbatojmë procedura më fleksibël dhe të standardizuara për ata që nuk janë në gjendje të dokumentojnë plotësisht kualifikimet e tyre. Rrjedhojë thelbësore është zhvillimi i procedurave sistematike të bazuara në parimet tona dhe sigurinë që rezultati i vlerësimit të japë informacion të vlefshëm, e ndërkufitar.

Pasaporta e Kualifikimeve për Refugjatët pasqyron një aplikim gjithëpërfshirës dhe sistematik të këtyre parimeve, duke kulmuar në një deklaratë këshilluese të kualifikuar që specifikon kualifikimin(et) e refugjatit. Ky dokument i standardizuar, jo vetëm që përmbledh informacion mbi nivelin arsimor, përvojën e punës dhe aftësinë gjuhësore të aplikantit, por gjithashtu ofron udhëzime të kualifikuara për procedurat e

mëtejshme që mund të ndiqen. Rrjedhimisht, dokumenti ofron njohuritë e duhura mbi sfondin arsimor dhe trajnimin e refugjatëve, duke ofruar mbështetje të vlefshme për punësim dhe aplikime arsimore.¹

1 <https://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html>

2 <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/165>

3 <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000366312>

4 [toolkit_for_recognition_of_refugees_qualifications.pdf](#) (nokut.no)

5 [4424_WP5_Guidelines - MERIC final meeting.pdf](#) (meric-net.eu)